

Profielschets Protestantse wijkgemeente Nicolaïkerk

Inhoudsopgave

I	GEOGRAFISCHE LIGGING EN BEVOLKING	2
II	KARAKTER VAN DE GEMEENTE	2
III	GEMEENTELEVEN	3
	Viering	3
	Pastoraat	4
	Diaconaat	6
	Vorming	6
	Kerk en samenleving	7
	Jeugdwerk	8
	Ondersteuning	9
	Publiciteit	9

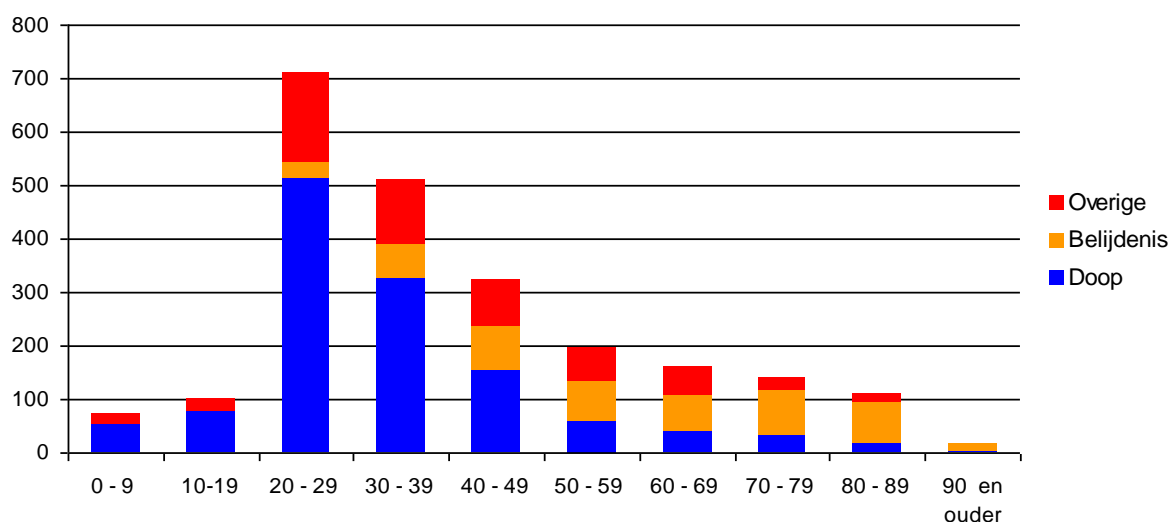
Utrecht mei 2011

I Geografische ligging en bevolking

De Protestantse wijkgemeente Nicolaïkerk ligt voor een groot deel in de oudere stadswijken in het zuidoostelijk deel van Utrecht. De bevolking van dit deel is zeer geschakeerd naar leeftijd, beroep of studie, nationaliteit en gezinssamenstelling, een geschakeerdheid die ook in de kerkelijke gemeente aangetroffen wordt. In de wijk vindt momenteel veel nieuwbouw plaats. De wijk bestaat enerzijds uit groepen die geworteld zijn in de buurt en anderzijds uit nieuwe bewoners. In dit gebied bevinden zich een verzorgingshuis en een psychiatrisch centrum, het Willem Arntszhuis. Als studentenstad herbergt Utrecht veel studenten, ook in het zuidoostelijke deel van de stad.

De gemeente komt samen in de Nicolaïkerk, een middeleeuwse kerk die aan het uiterste zuiden van de oude binnenstad naast het Centraal Museum ligt in het zogenaamde Museumkwartier.

De leeftijdsopbouw van de kerkelijke gemeente is in onderstaande tabel weergegeven:

Leeftijdsopbouw leden Nicolaïkerk (op 23 maart 2010)

II Karakter van de gemeente

De Protestantse gemeente Nicolaïkerk is halverwege de jaren tachtig ontstaan uit de wijkgemeenten rond de voormalige gereformeerde Zuiderkerk en de hervormde Julianakerk. Enerzijds heeft de wijkgemeente Nicolaïkerk het karakter van een wijkgemeente behouden met veel wijkgerichte activiteiten en met pastoraat aan haar leden. Anderzijds trekken de zondagse vieringen in de Nicolaïkerk veel mensen van buiten de wijkgrenzen. De gemeente wil gastvrij zijn en openstaan voor wie en wat op haar weg wordt gezet. De gemeente heeft in die zin ook een citypastoraal karakter en wil Kerk-in-de-Stad zijn.

Een groot aantal ouderen is actief in de gemeente en bezoekt de vieringen. Opvallend is echter ook dat een grote groep jonge mensen (studenten en afgestudeerden) de diensten bezoekt en betrokken is bij het kerkelijk werk. Deze groep wordt aangesproken door de kritische, verdiepende inslag van de gemeente, de veelkleurigheid en de openheid naar

elkaar toe. Men waardeert het samengaan van het ruimte aan elkaar laten en het kritisch bevraagd worden.

De gemeente heeft een veelkleurig karakter. Niet alleen is zij gemêleerd in leeftijd, opleiding of beroep en kerkelijke achtergrond en belangstelling van de gemeenteleden. Ook biedt zij een keur aan gesprekskringen, beraadsgroepen, jeugdwerk en ander kerkelijk werk. In die zin biedt zij voor elk wat wils.

De gemêleerdheid heeft ook zeker betrekking op de theologische uitgangspunten van de gemeenteleden. Wellicht is de gemeente het beste te omschrijven als een gemeente van het midden. Men vindt elkaar in het statement 'hemel en aarde bewegen en beleven', een statement waarin de gemeente haar opdracht en haar theologische visie heeft samengevat.

Tenslotte kan de wijkgemeente voor een deel worden gekarakteriseerd door de mogelijkheden van het kerkgebouw. Een middeleeuwse kerk die al meer dan 800 jaar als parochiekerk dienst doet en een rijke historie kent. Naast het beroemde Marcussen-hoofdorgel uit 1956 dat internationaal bekendheid geniet heeft de kerk sinds 2000 het beroemde Sweelinck-orgel uit 1953 permanent in bruikleen. Het zijn de oudste orgels van de fa. Marcussen in Nederland die veel hebben betekend voor de orgelbouw in Nederland.

Op het ogenblik is het proces gaande om het Pieter Gerritzorgel opnieuw in de kerk een plaats te geven. Dit orgel is in 1479 gebouwd en is het oudste orgel in Nederland. Tot 1880 stond het orgel in onze kerk. De Zuidertoren van de Nicolaïkerk herbergt een bijzondere Hemony-beiaard uit 1659. Wekelijks vindt op zondagmiddag een bespeling plaats. In 1997 zijn in de Zuidertoren vier luidklokken geplaatst in aanvulling op de luidklok in de Noordertoren.

Tenslotte mag niet onvermeld blijven dat de kerk het oudste uurwerk op het gebied van kerkklokken huisvest. Ook dit uurwerk is na lange tijd weer terug in zijn eigen kerk. Al met al krijgt de kerk hiermee een museale uitstraling. De wijkgemeente ervaart deze ontwikkelingen als kansen om een levend monument te zijn.

III Gemeenteleven

Viering

De eredienst neemt een centrale plaats in binnen de gemeente. Gestreefd wordt naar gastvrije diensten voor een breed publiek. Luisterend naar de bijbel en in verbondenheid met de kerk der eeuwen wil de gemeente aangesproken worden. Ze wil de eigenheid van het christelijk geloof bewaren in de vragen die op haar afkomen. De gemeente is ervan overtuigd dat het oude Evangelie op eigentijdse wijze tot bloei kan komen. Dat is het wonder van de Geest.

Er wordt met zorg gewerkt aan de liturgie. De *beraadsgroep liturgie* speelt hierin een initiërende rol. De cantor-organist speelt een rol bij het uitzoeken van de muziek voor de kerkdienst. In erediensten kindernevendienst wordt gebruik gemaakt van het oecumenisch rooster van de Eerste dag.

Het 'samen doen' in de viering is belangrijk. Dit uit zich in het aandeel dat lezers, diakenen, ouderlingen en kindernevendienst erin hebben. Via autodienst, bloemendienst, kerkomroep en crêche wordt zorg gedragen voor het meeleven van zoveel mogelijk gemeenteleden met de viering.

Het avondmaal wordt gevierd in een kring, waarbij ook de kinderen meevieren. Er is keuze tussen wijn of druivensap.

Kerkmuziek neemt een belangrijke plaats in. Er zijn een cantor-organist en een organist in dienst die soms beiden aan de dienst meewerken. De cantorij o.l.v. de cantor-organist neemt regelmatig deel aan de viering en werkt mee aan de vespervieringen. Een aantal bijzondere ochtenddiensten zijn o.a. een cantatedienst in het kader van het Festival Oude Muziek, een scholendienst met een basisschool uit de wijk, zondag cantate met liedkeuze door gemeenteleden, een oogstdienst en een gedachtenisdienst.

Elke eerste zondag van de maand is er om 17.00 uur een vesperdienst. Elke vijfde zondag van de maand is er om 17.00 uur een cantatedienst. Bij deze vesperdiensten wordt samen gewerkt met de Marcus-Wilhelminakerk.

Rouw- en trouwdiensten

Doordat de gemeente uit veel ouderen en jongeren bestaat, zijn er door het jaar heen nog al eens rouw- en trouwdiensten. Deze diensten, met alle contacten daaromheen, vragen de nodige aandacht van de predikant.

Projecten

De gemeente heeft in 1999 ervaring opgedaan met een jaarproject rond de Apocalyps. Rond een serie zondagse lezingen uit Openbaring werden het hele jaar door activiteiten georganiseerd. Het jaar werd afgesloten met een gezamenlijk feestmaal. Het heeft voor de nodige aandacht van de buitenwereld gezorgd.

In 2004 is er weer een jaarproject uitgevoerd. Het was toen 800 jaar geleden dat voor het eerst in de annalen van de stad Utrecht over de Nicolaïkerk gesproken werd als parochiekerk. We hebben in dat jaar gevierd dat er al zolang een gemeente bijeen komt in de Nicolaïkerk.

Toen in 2006 het hoofdorgel vijftig jaar oud was, is er een Klankkleurenfestival georganiseerd, een week met veel (orgel)muziek, maar ook met een tentoonstelling met 'bomen uit de bijbel'.

In 2008 en 2010 was er een project rond een kindermusical. Wel 40 kinderen van de basisscholen rond de Nicolaïkerk en Marcuskerk deden mee aan de musicals, - respectievelijk over Jozef en Mozes - met teksten van Karel Deurloo en muziek van Ko Zwanenburg.

Pastoraat

Beraadsgroep pastoraat

De beraadsgroep pastoraat bestaat uit de predikant, een aantal pastorale ouderlingen en medewerkers. Eén van de ouderlingen coördineert het bezoekwerk rond lief en leed. Bezoek krijgen zieken en ouderen en verder iedereen die dat graag wil.

Centraal in het pastoraat staat het omzien van alle leden van de kerk naar elkaar. Dit betekent dat niet alleen predikant, ouderlingen en pastoraal medewerkers het pastoraat dragen maar de hele gemeente. Uitgangspunt is dat alle gemeenteleden zorg dragen voor elkaar, dat iedereen op haar of zijn eigen manier en met haar of zijn eigen (on)mogelijkheden zorg kan dragen voor de ander.

Vanuit dit kader heeft de beraadsgroep pastoraat een bezoekerspool opgezet van mensen die anderen willen bezoeken. Omzien naar elkaar vraagt om een mentaliteitsverandering: "De kerk moet de moed hebben de oude organisatievorm los te laten en te geloven in mensen en hun mogelijkheden. Ten diepste is dit het werk van de Geest serieus nemen" (uit: Jos de Heer, 'De kerk als netwerk' 1996).

Ouderen

Het omzien naar elkaar is voor de ouderen voor een groot deel georganiseerd rond de tweewekelijkse koffieochtenden. Naast de bespreking van een bijbelgedeelte of het blad *Open Deur*, al dan niet met de predikant, en het zingen van liederen geeft het gelegenheid voor onderlinge ontmoeting.

Verder is er jaarlijks de ouderen-kerstviering.

Gastvrije Klaas

De werkgroep Gastvrije Klaas bedenkt en organiseert initiatieven om mensen sneller vertrouwd te maken in onze kerk. Op de 2^e zondag van de maand wordt na de dienst een kort introductieprogramma geboden.

Nieuwingekomenen

Nieuwe leden krijgen een welkomstbrief met informatie over de Nicolaïkerk. Als ze dat aangeven krijgen ze bezoek vanuit de beraadsgroep pastoraat.

Pastoraat in Huize Tolsteeg

In de wijk is het woon- en zorgcentrum *Huize Tolsteeg* gevestigd. Het pastoraat in dit centrum wordt verzorgd door een geestelijk verzorger die door de zorginstelling is aangesteld. Eens per twee weken verzorgt hij in Huize Tolsteeg de kerkdienst. De andere weken wordt de dienst door de rooms-katholieke kerk verzorgd. Rondom de geestelijk verzorger is een pastoraal team gevormd bestaande uit enkele ouderlingen en diakenen. Daarnaast participeert een aantal vrijwilligers vanuit de gemeente in Huize Tolsteeg.

Vanuit het pastorale team worden naast de kerkdiensten ook door-de-weeks en rond de feestdagen activiteiten georganiseerd.

Diaconaat

De diaconie bestaat uit een aantal wijkdiakenen en een paar diakenen ten behoeve van Huize Tolsteeg. De diakenen zijn in de zondagse dienst betrokken bij de collecten, het dankgebed over de gaven en bij de voorbeden. De diakenen bereiden de viering van de tafel van de Heer voor. Ze bepalen het doel voor de avondmaalscollecte en doen de nodiging. Daarnaast zijn ze actief bij individuele financiële hulpverlening en werken volgens een protocol dat op de website van de kerk is terug te vinden. De diakenen zijn ook actief in diverse activiteiten in de buurt en de stad. Een diaken houdt zich bezig met zending, werelddiaconaat en ontwikkelings samenwerking. Gemeenteleden worden zoveel mogelijk voor diaconale taken ingeschakeld.

ZWO-commissie

De *ZWO-commissie* wil de aandacht van de gemeente richten op (mogelijkheden voor) kerkelijk werk in andere culturen, dichtbij en veraf. Dit wordt concreet ingevuld door informatie over en fondswerving voor het werk van Kerk-in-Actie en een eigen kleinschalig ZWO-project in samenwerking met de Marcus-Wilhelminakerk. Andere activiteiten zijn een jaarlijkse ZWO-dienst, verkoop van wereldwinkelartikelen, de schoenendoosactie en diverse schrijfactiviteiten.

Vorming

Beraadsgroep vorming en toerusting

De beraadsgroep bestaat uit een aantal gemeenteleden. Het permanente leren aan en met elkaar is uitgangspunt van vorming en toerusting. In dat kader is er aandacht voor (1) cursussen en kringwerk voor gemeenteleden, waaronder het leerhuis en (2) organisatie van gemeentevondens.

Bij iedere start van het winterwerk, in september, wordt er een boekje uitgegeven met een breed scala aan gesprekskringen en themabijeenkomsten, vaak o.l.v. een gemeentelid of iemand van buiten de gemeente.

De invulling van de gesprekskringen is afhankelijk van wat aangedragen wordt door de gemeenteleden. Daarnaast zijn er drie gesprekskringen voor 20-plussers en een gebedskring. Tenslotte zijn er koffieochtenden voor ouderen en is er maandelijks een eetgroep.

Catechese

Voor kinderen van negen tot elf is er basiscatechese. Deze wordt tijdens de kinderkerk op zondagochtend gegeven aan de oudste groep. In overleg met de Wilhelmina-Marcuskerk

wordt jaarlijks een belijdeniscatechese gegeven. Van de predikant wordt verwacht dat deze een deel van het programma leidt. Zie verder: jeugdwerk.

Reizen

De afgelopen jaren zijn gemeenteleden en belangstellenden gezamenlijk op reis geweest om de wereld van de bijbel te leren kennen. Één keer ging de reis naar Israël. Tijdens het Apocalypsjaar zijn Klein Azië en Patmos, de streek van Johannes, bezocht. In 2004 zijn zowel in ons eigen land als in het buitenland een aantal Nicolaaskerken bezocht. Verder zijn er reizen geweest naar Denemarken (werkplaats van Marcussen) en Lubech, naar Leipzig en dit jaar naar Polen (eind mei/begin juni 2011).

Kerk en samenleving

Missionaire gemeente

De gemeente voelt zich zeer betrokken bij de buurt en samenleving. Zij vindt het belangrijk om mensen en kerk met elkaar in contact te brengen en heeft daarvoor verschillende al bestaande activiteiten opengesteld of nieuwe opgezet, zoals Open Klaas. De Beraadsgroep Missionair Werk organiseert de activiteiten Langlopende activiteiten zijn de verspreiding van het blad *Open Deur* en het ontmoetingscentrum De Roef. Aan de scholen in de buurt van de kerk bieden we een educatief bezoek aan, om kinderen te leren over geschiedenis en cultuur van de kerk maar ook over wat daar zondags gebeurt. Een keer per jaar, in december, houden we open huis tijdens een sfeervolle, zeer goed bezochte 'Kerst in de Klaas'-middag.

Culturele activiteiten

Het kerkgebouw staat in het Museumkwartier van Utrecht, naast het Centraal Museum, waarmee de tuin wordt gedeeld. Het gebouw wordt voor diverse culturele manifestaties gebruikt. In deze atmosfeer ontplooit de gemeente zelf ook culturele activiteiten. Zo is er een muziekkfonds waaruit musici betaald worden die in kerkdiensten participeren. De cantor-organist heeft daarin een stimulerende rol. De Nicolaïkerk stelt kunstenaars in de gelegenheid hun werk in de kerk te exposeren. Tenslotte participeert de gemeente in het project Kerken Kijken van de stad Utrecht. Gedurende de zomermaanden is het kerkgebouw open om te bezichtigen. De Stichting Culturele Evenementen Nicolaïkerk is niet direct aan de gemeente verbonden, maar wordt door vele gemeenteleden ondersteund. De stichting organiseert met regelmaat concerten in de kerk en 2 festivals; begin maart 'Nieuwe Muziek in de Klaas' en begin juli 'Oude Muziek in de Klaas'. De zondagse diensten in het festivalweekend worden passend muzikaal ingekleurd.

Overige activiteiten

In de wijk zijn gemeenteleden betrokken bij de *Werkgroep Etnische Groeperingen Rivieren- en Dichterswijk*. Daarin wordt gewerkt met en voor mensen met een Islamitische levensovertuiging. Gezien de samenstelling van de wijk wordt het op prijsgesteld als in

de toekomst meer contacten met moslims ontstaan.

Verder is *Exodus*, een rehabilitatieproject voor ex-gevangenen, in de wijk gevestigd. De wijkgemeente is hierbij vooral via de diaconie betrokken.

De gemeente heeft goede banden met de rooms-katholieke Gertrudiskerk om ook kerk in de buurt te zijn.

Oecumenische samenwerking

De wijkgemeente Nicolaïkerk heeft een aantal oecumenische contacten, waarbij gemeenteleden zijdelings betrokken zijn:

- het UMC locatie AZU, waar een ouderling en een diaken afgevaardigd zijn bij de zondagse eredienst;
- het Willem Arntszhuis, waar een ouderling bezoeken brengt. de *Interkerkelijke Werkgroep Etnische Groeperingen Rivieren- en Dichterswijk*, waarin enkele gemeenteleden meewerken en meedenken (zie kerk en samenleving);
- Enkele gemeenteleden zijn betrokken bij *het buurtpand Het Trefpunt* en bij de *Oecumenische Werkgroep Buurtpastoraat*;
- de Rooms-katholieke Gertrudiskerk; aan het begin van de veertigdagentijd bezoeken gemeenteleden op Aswoensdag de dienst van de Gertrudisparochie.
- de stedelijke werkgroep oecumenische vespers die verantwoordelijk is voor de Choral Evensong en de Schola Davidica in de Janskerk op de 4^e zondag van de maand.

Jeugdwerk

Jeugdberaad

Het jeugdberaad denkt beleidsmatig na over nieuwe ideeën en kansen die zich voordoen in het jeugdwerk. De tienergroep trekt sinds een paar jaar samen op met de tieners van de Domkerk.

Het jeugdberaad onderhoudt tevens contact met het jeugdwerk van de naburige Marcus-Wilhelminakerk en de jeugdwerker van het Stedelijk Dienstencentrum, waarmee zij twee keer een succesvol musicalproject heeft opgezet.

Kindernevendienst en crèche

Elke zondagmorgen is er voor de kleinste gemeenteleden (0-4 jaar) crèche. Voor de oudere kinderen (4-12 jaar) wordt de kindernevendienst georganiseerd. Voorafgaand aan de dienst van het Woord is er een verhaal voor hen, daarna verlaten de kinderen van de kindernevendienst de kerk, om vervolgens na de voorbeden weer terug te komen.

Ondersteuning

Organisatie en beleid

De grote kerkenraad wordt gevormd door alle wijk-ambtsdragers (± 20 leden). Deze kerkenraad komt 4x per jaar bijeen om belangrijke zaken te beslissen. De kleine kerkenraad komt maandelijks bijeen om lopende zaken te bespreken en te beslissen. Een agendacommissie, die in voorkomende gevallen ook als moderamen kan optreden, stelt maandelijks de agenda voor de vergaderingen op.

De kerkenraad stelt het beleid voor de gemeente op hoofdlijnen vast, gewoonlijk na voorbereiding door beraadsgroepen of commissies. Gestreefd wordt naar een bezinningsonderwerp per vergadering. De beraadsgroepen doen regelmatig verslag van hun activiteiten in de kerkenraad. Eén keer per jaar is er een bijzondere kerkenraadsvergadering bedoeld voor bezinning, kennismaking en gezelligheid.

De Protestantse Gemeente Utrecht is opgedeeld in meerdere sectoren. Binnen de sector Zuid-Oost wordt op diverse terreinen samengewerkt met de Marcus-Wilhelminakerk. Elk kwartaal overleggen de voorzitters, scribae en predikanten in het sectorberaad.

Beraadsgroep financiën en beheer

De beraadsgroep houdt zich in belangrijke mate bezig met de wijkfinanciën t.b.v. het gemeentewerk. Sinds 1 januari 2005 zijn alle wijkgemeenten in de stad Utrecht zelf verantwoordelijk voor alle inkomsten en uitgaven, inclusief het onderhoud aan de gebouwen en de salarissen van de beroepskrachten. Hiervoor is een sluitende begroting een vereiste. Het muziekkfonds (voor de extra kosten voor muziek tijdens de kerkdiensten) maakt een apart onderdeel uit van de wijkrekening.

Er is overleg met de stedelijke organen voor financiën en beheer, o.a. voor de actie kerkbalans.

De beraadsgroep is tevens verantwoordelijk voor het beheer en de verhuur van de kerk. De verhuur is vanuit de centrale organen gedelegeerd naar de wijk. Prioriteit in de verhuur is de kerk optimaal te exploiteren zonder dat dit in conflict komt met het kerkelijk gebruik en de beschikbare inzet van de koster en vrijwilligers. Rond het beheer en de verhuur is er structureel overleg met de koster, de coördinator van de verhuur en de vrijwillige hulpkoster.

Tenslotte is de beraadsgroep verantwoordelijk voor de ledenadministratie van de wijk.

Aandachtspunten zijn het zorgdragen dat de wijkgemeente Nicolaïkerk in financieel oogpunt een vitale gemeente blijft. Dit kan door de gemeente correct te informeren omtrent de financiële situatie van de gemeente en het optimaal verhuren van de Nicolaïkerk.

Publiciteit

Er zijn diverse informatiekanalen:

- tijdens de dienst zijn er de afkondigingen van de kerkenraad;

- wekelijks wordt het Mededelingenblad uitgegeven, waarin de activiteiten van de komende week, een rubriek lief en leed en ander nieuws is opgenomen;
- tweemaandelijks wordt het Klaascontact uitgegeven, waarin bijdragen van de gemeenteleden en commissies zijn opgenomen;
- jaarlijks wordt de Informatiegids uitgegeven, met daarin een overzicht van alle commissies en activiteiten;
- tevens worden mededelingen in het stedelijke kerkblad *Kerk in de Stad* geplaatst;
- de gemeente heeft een eigen website (www.nicolaikerk.nl). Aan een vernieuwing van de website wordt gewerkt.